

سەرهدانەك بۆ بنگهه‌ی رهوشه‌نپیر کرنا ئافره‌تی

دویشچوون: زۆزان سادق

بنگهه‌ی به‌ره‌هه‌فکرن و رهوشه‌نپیر کرنا ئافره‌تی، کو تایه‌که سەر ب ریکخراوا دیاکونیا یا سویدی، ئەه‌ بنگه‌هه‌ هاتیه دامه‌زاندن ژ بۆ چه‌واندنا ئافره‌تان زنده‌باری گه‌له‌ک چالاکیین دی. مه‌ره‌ما سهره‌کی ژ فی بنگه‌ه‌ی ئەوه‌ بیه‌ته‌ بنگه‌هه‌کی سهره‌کی یی به‌ره‌نگار کرنا توند و تیژیی دژی ئافره‌تی دنا‌ف جفاکی دا و بۆ پتر وه‌رگرتنا پینزانینان ده‌رباره‌ی فی بنگه‌ه‌ی، هیژا ریقه‌به‌را بنگه‌ه‌ی سومه‌یا سه‌عید ب فی ره‌نگی به‌رسقا پرسین مه‌دا:

ده‌رافین به‌رته‌نگ یان خو‌ بسوژیت یان ب ده‌ستین که‌س و کارین خو‌ه به‌یه‌ته‌ کوشتن. له‌وما مه‌ ژ ی هزرا وی چه‌ندی کره‌ه کو دقیت جه‌ه‌ک هه‌بیت ئافره‌ت به‌ری بگه‌هته‌ فی حاله‌تی خراب دا خو‌ه ف وی بنگه‌ه‌ی را بگه‌هینیت داکو ژیا‌نا خو‌ه بیاریزیت.

– خودانا هه‌ر ئاریشه‌کی دی چاره‌ دیت په‌یوه‌ندیی ب فی بنگه‌ه‌ی که‌ت؟

• هه‌ر ئافره‌ته‌کا بزانیته‌ کو ژیا‌نا وی یا د نه‌خو‌شیی دا و بئیت خو‌ه ف بنگه‌ه‌ی چه‌واندنا ئافره‌تان را بگه‌هینیت، دشیته‌ په‌یوه‌ندیی ب قان ریکان ب مه‌ بکه‌ت:

۱- هه‌ر ریکخراوه‌کا ئافره‌تان ل هه‌ر جه‌ه‌کی.

۲- ریکخراوا دیاکونیا یا سویدی.

۳- ریقه‌به‌ریا چاقدیریا خیزانان یان جفاکی.

۴- هه‌ر بنگه‌هه‌کی پولیسان ل هه‌ر ده‌فه‌ر و جه‌ه‌کی.

۵- دشین په‌یوه‌ندیی ب دادگه‌ه‌ی ژ ی بکه‌ن.

۶- دشین په‌یوه‌ندیی ل سەر ژمارا ته‌له‌فونی (٧٦١٩٦٨٣) بکه‌ن.

– ئەو چ حاله‌تن کو ل فی بنگه‌ه‌ی هه‌ین ئافره‌تی وه‌ریگرن؟

• گه‌له‌ک حاله‌ت یین هه‌ین کو ئەم ئافره‌تی ل فی بنگه‌ه‌ی وه‌ریگرن و ژوان ژ ی:

۱- هه‌ر که‌ه‌ک یان ئافره‌ته‌ک به‌یه‌ته‌ هنگافتن ل داییشا نامیسی (اعتداء جنسی) بی ره‌زامه‌ندیا وی چ دنا‌ف خیزانی دا یان ده‌رفه‌ی خیزانی.

۲- هه‌ر ئافره‌ته‌کا به‌یه‌ته‌ ئیشان و قوتان ب ده‌ستین که‌س و کارین خو‌ه.

۳- هه‌ر ئافره‌ته‌کا تووشی هه‌ر گفاشته‌نه‌کی یان گه‌فه‌کی ژ لایی

– تو ل باوه‌می کو پۆژه‌کی ئافره‌ت ب خو‌و قه‌ستا فی

بنگه‌ه‌ی که‌ت ژ به‌ر هه‌ر ئاریشه‌کی؟

• ئەم چه‌زده‌کین کو بی ترس ئافره‌ت قه‌ستا فی بنگه‌ه‌ی بکه‌ت و په‌نا خو‌ه بیه‌یه‌ته‌ به‌ر مه‌ ژ بۆ چاره‌کرنا ئاریشه‌ و فه‌چه‌واندنا وی. ل مخابن هیشتا ئافره‌تا مه‌ ژ ی نه‌گه‌ه‌شتیه‌ وی ئاستی کو بزانیته‌ ل ده‌می هه‌ر توندو‌تیژییه‌کی بنگه‌هه‌کی هه‌ی ئاریشا خو‌ بۆ فه‌گبیریت و ژیا‌نا وی بیاریزیت، چونکی مه‌ترسی ل سەر ژیا‌نا وی د زۆرن.

– بنگه‌ه‌ که‌نگی هاتیه‌ دامه‌زاندن؟ و مه‌ره‌م و نه‌گه‌رین دامه‌زاندنی چنه‌؟

• به‌ری بنیاتی بۆ فی بنگه‌ه‌ی ل ٢٠٠١ هاتیه‌ دانان و ل هه‌یف‌ا یازده ٢٠٠٣ کار ل هاتیه‌ کرن. سه‌باره‌ت نه‌گه‌رین دامه‌زاندنا فی بنگه‌ه‌ی ئەز دشیتم بکه‌مه‌ دو ته‌وه‌ر، بی ئیکی ب مه‌ ب خو‌ه فه‌ گریدایه‌ وه‌کو ئافره‌ت دگه‌ل جفاکی و نه‌فه‌ ژ ی گریدای وان دابو نه‌ریتین ملله‌تی کوردن. و ژ وان ئاریشین گه‌له‌ک به‌ره‌لا‌ف ئاریشا (نامیسی) بوو، به‌نی د که‌فن دا ب ره‌نگه‌کی عه‌قلانه‌ و زۆر باش هاتینه‌ چاره‌کرن. و نه‌گه‌ری سهره‌کی یی په‌یدا‌بوونا فی ئاریشی ژ ی دزفریته‌ وی بنه‌جه‌یا خیزه‌کین کوردی ل جه‌ه‌کی نه‌ ئارام، به‌لکو هه‌رده‌م جه‌ی خو‌ه دگوه‌وری و نه‌فه‌ ژ ی تیکه‌لیی دگه‌ل هه‌نده‌ک خیزه‌کین دی په‌یدا دکه‌ت.

– نه‌گه‌ر چ بوون کو ئەه‌ پۆژه‌ به‌یه‌ته‌ فه‌کرن؟

• نه‌گه‌ر د زۆرن، ل یین گرنگ ئەون کو گه‌له‌ک کاره‌سات ب سهری ملله‌تی کورد هاتینه‌ و بوویه‌ نه‌گه‌ر جه‌ین خو‌ه به‌یلن و هه‌نده‌ک ژ ره‌وشت و تیتالین نه‌ره‌وا کارتیکرن ل سەر ژیا‌نا ئافره‌تی کرن، کو دگه‌ل نه‌ریتین کورده‌واری ناگونجن و ل ئافره‌تی هات کو بکه‌فیه‌ته

كەسانىن نىاس يان نەنىاس بېيىت.

۴- ھەر ئافرىتەكا بىزائىت دى كوشتن ل سەر ژيانا وئ ھەبىت؛
ژبەر ھەر ئەگەرەكى.

۵- ئەگەر ئافرىتە ھاتە بەردان و يا بى كەس و كار و بى خودان
بوو.

- تاكو نۆكە ھەوہ چ ھالەت وەكو نەموونە وەرگرتىنە؟

• بەلى، مە گەلەك يىن وەرگرتىن و ژ وانا ژى ھندەك دېسى
سەروبەر بوون و دھندەك ھالەتتەن دەرۋىسى دا بۇرىنە. و گەلەك ژ
وان ئارىشان ژى مە چارەكرىنە چ ب رىكا گەت و گوكرنى دگەل
خىزانىن وان يان ھندەك جارا ئەم نەچار بووینە ب رىكا دادگەھى
چارەكرىنە، كۆمەل بنگەھى پارىزەرە و نوژدارىكە تايبەت بۇ
ھالەتتەن تەنگاڧ يىن ھەين.

- تاكو نۆكە ھەوہ چ چالاكى ئەنجامداينە؟

• چالاكىن مە دابەشى دوو گروپان دېن: يا ئىكى (دناڧ بنگەھى
دا).

۱) دابىنكرنا جھەكى باش بۇ نەستەن و ھەواندنا وئ ئافرىتە قەستا
بنگەھى مە بگەت، ئەوا تووشى نەئارامى و ھەست ب ترسى
دگەت ژبەر ھەر ئەگەرەكى.

۲) دابىنكرنا چارەسەرىا ب لەز و ھەقلانە بۇ ھەر ئارىشەكى و
نەساخىكەكى كو ھندەك ھالەت مە ھەنە ئافرىتە ب دوگيان ب
ئارىشەفە بۇ مە ھاتىنە مە ژى ل دوپف شىاننىن بنگەھى
چارەسەرىا ساخلەمىا وى و چارەكرنا ئارشا وئ ژى كرىە.

۳- دابىنكرنا چارەسەرىكە دەرۋىسى ژ لايى نوژدارىن تايبەتمەند فە
ئەگەر تووشى فەجنىقنى (صدەمە) بېيىت.

۴- دابىنكرنا خوارنى و فەخوارنى و جل و بەرگان و ھەر پىدقياھىكا
ژيانى كو ئافرىتە يا پىدقياھى بېيىت.

۵- بلىنكرنا ھەستى وان ب ھەمى رەنگان فە ژ بۇ ئامادەكرنا وان
بۇ ژيانەكا نوى.

۶- فىركنا وان بۇ كارىن دەستى وەكى چىكرنا گولدان و نەخش و
مورىكا و.....

۷- فىركنا خواندن و نەسىنى ئەگەر يا نەخۇيندەواربېيىت.

۸- فىركنا چىكرنا خوارن و شرىناھىا ب ھەمى جۇر و رەنگانفە.

۹- دابىنكرنا پەرتوكخانەكا بچوك ل دوپف پىدقياھى بنگەھى.

يا دووى كار و چالاكىن دەرۋەھى بنگەھى:-

۱- گرىدانا سەينارا دناڧ تەخىن جۇرا و جۇر ژ جفاكى ژ بۇ
مەرەما ھىباركرنا ئافرىتە ل سەر ئەرك و ماڧىن وئ و نەھىلانا
توندوتىژى دژى وئ و ژيانا وئ.

۲- چىكرنا پەيوەندىا دناڧبەرا جفاك و بنگەھى دا بۇ ھەر
ھارىكارىەئ.

۳- ھىلا تەلەفون (hot line) و فەكرنا وئ كو بەردەوام د
خزمەتا ئافرىتە دابىت، بۇ ھەر ئارىشەكا تووش دىبىتى.